

19. A kibermegfélemlítés szabályozása Szlovákiában

SZINEK JÁNOS

1. A gyűlöletbeszéd szabályozási kérdései

A Szlovák Köztársaság jogrendjében a gyűlöletbeszéd (*nenávistný prejav*) fogalma nem került definiálásra. Az uniós jogi aktusok, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) ítélkezési gyakorlata azonban segítséget nyújt a fogalom meghatározásához. Az EJEB ítélkezési gyakorlata az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a gyűlöletbeszédéről szóló 1997. október 30-i R (97) 20. számú ajánlásából¹ – mint *soft law* dokumentumból – eredezteti a gyűlöletbeszéd fogalmát. A szóban forgó ajánlás a gyűlöletbeszéd elleni küzdelem komplex megközelítését javasolja, a függetlenségében részletesen körülírt hét elv mentén, különös figyelmet szentelve a médián keresztül terjesztett gyűlöletbeszédre, valamint a jelenség társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális és egyéb okaira.² Az ajánlás szerint gyűlöletbeszédnek minősül a véleménynyilvánítás minden olyan formája, amely a fajgyűlöletet, az idegengyűlöletet,

1 Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (97) 20. számú ajánlása a „gyűlöletbeszédéről”. Elérhető online: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet&Do-cId=582598&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=43037> (Letöltve: 2021. december 3.)

2 Boytha, 2008, 10–20. o.

Dr. Szinek János LLM

kutató, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet

PhD-hallgató, Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

ORCID: 0009-0006-4649-3391

Szinek, J. (2023) 'A kibermegfélemlítés szabályozása Szlovákiában' in Nagy, Z. (szerk.) *Az összehasonlító jog eszközeivel a gyűlölet ellen. Az online gyűlöletbeszéd, zaklatás és megfélemlítés nemzetközi szabályozása*, 497–523. o. Budapest: Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet

https://doi.org/10.47079/2023.nz.gyuloletbeszed.10_19

az antiszemitizmust vagy az intolerancián alapuló egyéb gyűlöletet terjeszt, előmozdít, igazol vagy arra ösztönöz.³

A Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága (*Ústavný súd Slovenskej republiky*) az egyik határozatában rögzíti, hogy egyetért a fentiekben ismertetett meghatározással,⁴ és leírja a gyűlöletbeszéd leggyakoribb formáit. Ez alapján a gyűlöletbeszéd megvalósulhat egyrészt rágalmozás útján, azaz személyek egy csoportjával szemben sértő, súlyosan becsmérő tartalmú kijelentések, képek vagy videók nyilvános terjesztése útján, másrészt gyűlöletkeltés révén, azaz személyek bizonyos csoportjaival szemben gyűlöletre és erőszakra uszító kijelentések, képek, videók, felhívások nyilvános terjesztésén keresztül.⁵

Výborný ennél sokkal pontosabban határozza meg a gyűlöletbeszéd fogalmát. Véleménye szerint a gyűlöletbeszéd olyan beszéd, amely gyűlöletelemeket tartalmaz azzal a csoporttal szemben, amelyre a beszéd tárgya irányul, vagy olyan beszéd, amely ilyen gyűlöleten alapul. Mindemellett az ilyen beszéd gyűlöletkeltő elemei a beszélőnek a társadalom bizonyos csoportjaival szembeni negatív előítéletein alapulnak, amelyeket sérteget, támad, megaláz, jogaik korlátozására vagy ellenük irányuló erőszakos cselekményekre szólít fel, vagy kijelentéseiben más módon lábbal tiporja az emberi méltóságukat. A kimondott szavak nem csak a konkrét címzetre hatnak, hanem az egész csoportra, amelyhez az áldozat tartozik.⁶

Általánosságban elmondható, hogy a demokratikus társadalom és a jogállamiság garantálja minden egyén számára a jogot, hogy véleményét szóban, írásban, nyomtatott formában, képekben vagy más módon kifejezhesse, valamint országghatároktól függetlenül szabadon keressen, fogadjon és terjesszen eszméket és információkat.⁷ E kapcsán kiemelendő, hogy a véleménynyilvánítás szabadságát és az információhoz való szabad hozzáférés jogát az ország legmagasabb szintű jogforrása, a Szlovák Köztársaság Alkotmánya (*Ústava Slovenskej republiky*)⁸ garantálja.⁹ A szlovák alkotmány mindemellett rögzíti, hogy mindenkinek joga van véleményét szóban, írásban, a sajtóban, képek formájában vagy más módon kifejezni, valamint szabadon, országghatárookra való tekintet

3 Kondorosi, 2015, 92. o.

4 PL ÚS 5/2017. sz., 2019. január 9-i keltezésű AB határozat

5 PL ÚS 5/2017. sz., 2019. január 9-i keltezésű AB határozat, 51. pont

6 *Výborný*, 2013, 18. o.

7 *Hulkó*, 2021a, 246. o.

8 *Zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky*. A szövegben a továbbiakban: szlovák alkotmány.

9 A Szlovák Köztársaság Alkotmányának 26. cikke alkotmányos keretet biztosít a véleménynyilvánítás szabadságának (*sloboda prejavu*) és az információhoz való szabad hozzáférés jogának (*právo na informácie*). A Szlovák Köztársaság Alkotmányának 26. cikkének (1) bekezdése értelmében a Szlovák Köztársaság területén biztosított a véleménynyilvánítás szabadsága és az információhoz való alkotmányos védelmet élveznek.

nélkül gondolatokat és információkat keresni, fogadni és terjeszteni. A szlovák alkotmány ezen felül a cenzúra kifejezett tilalmáról is rendelkezik,¹⁰ valamint deklarálja, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága és az információ felkutatásának és terjesztésének joga törvénnyel csak abban az esetben korlátozható, amennyiben az intézkedés egy demokratikus társadalomban mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges, vagy ha a nemzetbiztonság, a közrend fenntartása, a közegészség és a köz-erkölcs védelme azt indokolttá teszi.¹¹

A véleménynyilvánítás szabadsága garantálja az állampolgárok jogát gondolataik és véleményük kifejezésére. A szlovák alkotmányos megközelítés szerint ez emberi jog, pontosabban egy olyan politikai jog, amely biztosítja a különböző politikai nézetek terjesztését, és lehetővé teszi a polgárok számára, hogy befolyásolják az állam politikai fejleményeit és részt vegyenek a nyilvános eseményeken. Ezen felül lehetővé teszi a tiltakozó gyűlések megtartását és a közügyekről szóló nyilvános információk cenzúrázatlan terjesztését, valamint a polgárok gondolatainak szembesítését más polgárok véleményével. Mivel az egyén szabadsága ott ér véget, ahol egy másik személy szabadságához fűződő joga kezdődik, a szólásszabadsággal nem szabad visszaélni egy másik személy jogának megsértésére. A negatív információk, még ha valótlank is, csökkenthetik egy személy társadalmi hitelét és tekintélyét a munkahelyén, és megzavarhatják társadalmi kapcsolatait. Tilos az eseményekről valótlank információk közlése és a szólásszabadsággal való visszaélés erőszakos cselekmények elkövetésére.¹² Ebben az összefüggésben megemlítendő a szélsőségség is, mint a szólásszabadság egyik legitim korlátja.¹³

A véleménynyilvánítás szabadsága a természetes és jogi személyeket egyaránt megilleti, sőt, megilleti a hontalan személyt vagy jogi személyiséggel nem rendelkező személyek csoportját is. A véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jog alkotmányos védelem alá tartozik, azaz a szlovák alkotmány 26. cikke által biztosított védelem alatt áll.^{14,15}

10 A Szlovák Köztársaság Alkotmánya, 26. cikk (2) és (3) bekezdés

11 A Szlovák Köztársaság Alkotmánya, 26. cikk (4) bekezdés

12 Huklő, 2021a, 246. o.

13 Ennek kapcsán lásd a szlovák Büntető törvénykönyv vonatkozó rendelkezéseit (421. §, 423. §, 424. §).

14 Filip, 1998, 625. o.

15 A törvényi szintet görcső alá véve látható, hogy a véleménynyilvánítás szabadságához szűkebben vagy tágabban kapcsolódó rendelkezéseket több jogszabály is tartalmaz, mint például a Polgári törvénykönyv (*zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník*); a Büntető törvénykönyv (*zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon*); az elektronikus kereskedelemről szóló 22/2004. sz. törvény (*zákon č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode*); az információhoz való szabad hozzáférésről szóló 211/2000. sz. törvény (*zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám*); a személyes adatok védelméről szóló 18/2018. sz. törvény (*zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov*); a szerzői jogról szóló 185/2015. sz. törvény (*zákon č. 185/2015 Zb., Autorský zákon*); a műsorszórásról és műsorterjesztésről szóló 308/2000. sz. törvény (*zákon č. 308/2000*

Habár a szlovák büntetőjog rendszerében a gyűlöletbeszéd nem került kifejezetten definiálásra, azonban annak két formája, a rágalmazás (*hanobenie*) és gyűlöletkeltés (*podnecovanie k nenávisti*) bűncselekménynek minősül.¹⁶ Ezeket a Büntető törvénykönyv (*Trestný poriadok*)¹⁷ 423. és 424., a nemzet, faj és meggyőződés becsmerlése (*hanobenie národa, rasy a presvedčenia*), valamint a nemzeti, faji és etnikai gyűlöltre való felbujtás (*podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti*) szakaszai rögzítik.

A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyűlöletbeszéd kapcsán azt látjuk, hogy azok gyakran „ütköznek”. A két kategória között nagyon nehéz megtalálni az egyensúlyt. A törvény feladata, hogy észszerű és igazságos módon meghatározza, hogy hol ér véget a véleménynyilvánítás szabadsága, és hol válik a kijelentés rágalmazássá vagy gyűlöletkeltő beszéddé.

A véleménynyilvánítás szabadsága azért kiemelten fontos egy társadalomban, mert érvényesülése révén, a társadalmi viták folytán nagyobb valószínűséggel derül fény az igazságra és szűnnek meg a politikai hibák. Ez a folyamat azonban érzelmekkel, kritikával és akár egymás sértegetésével vagy kigúnyolásával járhat, amely viszont szűkséges, hiszen a társadalom csak a kritikával való szembesülés útján juthat előre. Ezért a véleménynyilvánítás szabadsága természeténél fogva mindig magában hordozza az egyének közötti konfliktus kockázatát, akár személyes, akár nyilvános kommunikációról van szó. Ez alapján a véleménynyilvánítás szabadságát úgynevezett konfliktusos szabadságként kell értelmezni: olyan szabadságként, amely a legtöbb esetben konfrontációt és potenciális konfliktusforrást hoz magával.¹⁸

A gyűlöletbeszéd fogalmának homályossága és az egységes meghatározás hiánya azonban jelentős problémákat okoz a határvonal megtalálásában, és érzékelhető jogbizonytalanságot is okoz. Ez az uniós és a nemzeti szabályozásban egyaránt látható és érzékelhető.

Zb. o vysielaní a retransmisii); az időszaki sajtótermékekről és a hírügynökségekről szóló 167/2008. sz. törvény (zákon č. 167/2008 Zb. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve); a szabálysértésekről szóló 372/1990. sz. törvény (zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch); az elektronikus hírközlésről szóló 351/2011. sz. törvény (zákon č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách).

16 Erdősová, 2019, 448–449. o.

17 300/2005. sz. törvény (Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon). A szövegben a továbbiakban: Büntető törvénykönyv vagy szlovák Btk.

18 Ennek kapcsán lásd bővebben: Lálík, 2016, 1054–1066. o.

2. A kibermegfélemlítés szabályozása

Ahogy napjaink társadalmát gyakran információs társadalomként jellemzik, úgy a 21. századot a digitális korszak jelzővel szokás illetni. A kommunikációs és információs technológiák azon kívül, hogy mindenütt jelen vannak, a társadalom életének szerves részét képezik. A lakosság minden korcsoportja, a gyermekektől kezdve a fiatalokon át a produktív népességen keresztül az idősekig, beleillik ebbe a keretbe. Ez is egyfajta képet fest az információs technológiák és a népesség összefonódásáról, arról, hogy ezek a technológiák nem csak a mai kor, hanem az egyének, csoportok és a népesség élete különböző aspektusainak szerves részét képezik.¹⁹

A modern technológia megjelenésével azonban olyan új probléma is felbukkant a társadalmunkban, amelyet az idősebb generáció még nem ismert. A kibertér környezete kialakulóban és folyamatos fejlődésben van, és vele együtt a „veszély” új formája is megjelenik. A megfélemlítés egy olyan fajtájáról beszélünk, amely közvetlenül függ ezektől a technológiáktól. A megfélemlítésnek ezt a formáját nevezzük kibermegfélemlítésnek.²⁰

A szlovák alkotmány a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban deklarálja, hogy a szólásszabadság és az információs szabadság mindenki számára biztosított, ezen felül mindenkinek joga van a véleményét szóban, írásban, a sajtóban, képi vagy más módon kifejezni, ezen felül joga van az országhatárokon való tekintet nélkül eszméket és információkat szabadon keresni, elfogadni és terjeszteni.²¹ A magyar szabályozással ellentétben²² a szlovák alkotmány a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása kapcsán csak feljogosító rendelkezéseket tartalmaz, korlátozó és tiltó rendelkezéseket azonban nem.

A törvényi szintet megvizsgálva látható, hogy a szlovák Btk. bizonyul a kutatási téma szempontjából a legfontosabb jogszabálynak.²³ A szlovák Btk. alapján minősített esetnek minősül, amennyiben egy bűncselekményt „különös indítékból” követnek el. Ilyen különös indíték lehet például, ha a bűncselekmény elkövetésére valamely csoport vagy egyén vélt vagy valós faji, nemzeti, nemzetiségi vagy etnikai hovatartozáson, vélt vagy

19 Kurucová, 2018, 37. o.

20 Valihorová és Surovcová, 2018, 42. o.

21 A Szlovák Köztársaság Alkotmánya, 26. cikk (1) és (2) bekezdés

22 Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdés: „A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az ilyen közösséghez tartozó személyek – törvényben meghatározottak szerint – jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen, emberi méltóságuk megsértése miatt igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.”

23 A szlovák Btk. mellett fontos jogszabálynak minősül még a büntetőeljárásról szóló törvény [301/2005. sz. törvény (*Zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok*)]

valós származáson, bőrszínén, nemi hovatartozáson, szexuális irányultságon, politikai vagy vallási meggyőződésen alapuló hovatartozás iránti gyűlöletből került sor.²⁴

A konkrét indíttatásból (egyenes szándékkal) elkövetett, súlyosabb szankciókkal sújtott anyagi bűncselekmények listája többek között az emberölést, a testi sértést, az emberkereskedelmet, a fenyegetést, az állampolgárok egy meghatározott csoportja vagy egy személy elleni erőszakot, a személyi szabadság megsértését, az emberrablást, a rablást, a zsarolást, a vallásszabadság korlátozását, a levéltitok megsértését, a lopást, a hatalommal való visszaélést, a szexuális erőszakot, a bántalmazást, valamint a nemi erőszakot foglalja magába.²⁵

Mindemellett a Büntető törvénykönyv szankcionálja az olyan csoport, mozgalom vagy ideológia létrehozását, támogatását vagy népszerűsítését, amelynek célja az alapvető jogok és szabadságok elnyomása, vagy amely faji, etnikai, nemzeti vagy vallási gyűlöletet vagy más csoport vagy személy elleni gyűlöletet szorgalmaz. Ezen felül a szóban forgó törvény tiltja olyan csoport, mozgalom vagy ideológia népszerűsítését, amely a múltban az alapvető jogok és szabadságok elnyomására irányult.²⁶ Ezt a rendelkezést egészíti ki a szlovák Btk. 422. és 422a–c §-a, amelyek megtiltják e csoportok, mozgalmak vagy ideológiák támogatásának nyilvános megnyilvánulásait, valamint a szélsőséges anyagok (pl. publikációk és szórólapok) gyártását, terjesztését és birtoklását.²⁷

Ezen felül a Büntető törvénykönyv bűncselekményként határozza meg bármely nemzet, annak nyelve, bármely faji vagy etnikai csoport, illetve bármely személy vagy személyek csoportjának bármely fajhoz, nemzethez, nemzetiséghez, bőrszínhez, etnikai csoporthoz, politikai meggyőződéshez, valláshoz vagy annak hiányához való tényleges vagy vélt tartozás alapján történő nyilvános rágalmozását.²⁸

Végezetül pedig figyelemre méltó a szlovák Btk. 424. §-a, amely a nemzeti, faji és erkölcsi gyűlöletre való felbujtás tényállását határozza meg.

---

24 Büntető törvénykönyv 140. § e) pont

25 Ezzel kapcsolatban lásd a European Union Agency for Fundamental Rights által kiadott *Hate crime recording and data collection practice across the EU* c. dokumentum 79. oldalát, mely a következő linkre kattintva érhető el (angol nyelven): https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-hate-crime-recording_en.pdf (Letöltve: 2021. december 10.)

26 Büntető törvénykönyv 421. §

27 Büntető törvénykönyv 422. §, és 422a–c. §

28 Vö.: Büntető törvénykönyv 423. §. Ennek kapcsán lásd még: az European Union Agency for Fundamental Rights által kiadott *Hate crime recording and data collection practice across the EU* c. dokumentum 79. oldalát: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-hate-crime-recording_en.pdf (Letöltve: 2021. december 10.)

Összességében megállapítható, hogy a Szlovák Köztársaságban a kibermegfélemlítés fogalma nem került meghatározásra.²⁹ Mindemellett a Btk. sem a megfélemlítés (*šikanovanie*), sem a kibermegfélemlítés (*kyberšikanovanie*) tényállását nem szabályozza, ezeket a fogalmakat nem is definiálja.³⁰

Zuzana Čaputová államfő 2021. június 8-án írta alá azt a 2021. július 1-jétől hatályos törvénymódosító javaslatot,^{31,32} amely alapján – többek között – a szlovák Btk.-ba új tényállásként került be a veszélyes elektronikus zaklatás (*nebezpečné elektronické obťažovanie*) törvényi tényállása, amely lényegében a kibermegfélemlítés legsúlyosabb eseteit fedi le.³³

Rögzítendő, hogy a kibermegfélemlítés mint bűncselekmény alapvetően minden előzmény nélkül került be a szlovák jogrendszerbe, mivel a megfélemlítés önmagában a szóban forgó rendelkezés hatálybalépése előtt nem számított bűncselekménynek.³⁴

Az új rendelkezés értelmében három évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható az, aki elektronikus hírközlési szolgáltatón, számítógépes hálózaton vagy rendszeren keresztül mást szándékosan megaláz, megfélemlít, jogtalanul cselekszik egy másik személy nevében, vagy szándékosan mást tartós módon zaklat. Szintén büntetendő az, aki az érintett személy hozzájárulásával megszerzett személyes jellegű beszédről készült kép-, hang- vagy kép- és hangfelvételt jogellenesen nyilvánosságra hoz vagy más személy számára hozzáférhetővé tesz, feltéve, hogy a felvétel alkalmas arra, hogy az érintett személy méltóságát veszélyeztesse vagy jogaiban más súlyos sérelmet okozzon. Amennyiben az elkövető a bűncselekményt konkrét indítatásból (egyenes szándékkal) vagy védett személy ellen követi el, egytől négy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha az elkövető a bűncselekmény elkövetésével jelentős kárt okoz, vagy a bűncselekményt jelentős előny megszerzésének szándékával követi el, vagy az előző 24 hónapban ilyen bűncselekményért már egyszer vagy többször elítélték, két évtől hat évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.³⁵

A veszélyes elektronikus zaklatás tényállása alapján idetartoznak az internetes zaklatás, illetve megfélemlítés legsúlyosabb és legveszélyesebb esetei, vagyis azok a bűncselekmények, amelyek célja az áldozat életminőségének hosszú távú, szándékos károsítása. Az elkövető által a sértett beleegyezésével megszerzett személyes (képi és/

29 Hullkó, 2021b, 302. o.

30 Parti, 2016, 117. o.

31 A szlovák parlament 2021. május 27-én hagyta jóvá a szóban forgó törvénymódosító javaslatot.

32 A javaslat szlovák nyelven teljes egészében a következő linkre kattintva tekinthető meg: <https://www.najpravo.sk/clanky/prezidentka-podpisala-zakon-ktorym-sa-doplna-trestny-zakon.html> (Letöltve: 2021. december 20.)

33 Lásd a Büntető törvénykönyv 36ob. §-át.

34 Bielík, 2022.

35 Büntető törvénykönyv 36ob. § (1)–(4) bekezdés

vagy hang-) felvételek közzététele csak akkor büntetendő, amennyiben azok olyan személyes megnyilvánulásokról készült felvételek, amelyek alkalmasak arra, hogy a sértettnek súlyos sérelmet okozzanak. Ez utóbbi részletszabályozás célja az aránytalanul súlyos büntetés elkerülése.³⁶

Összességében megállapítható, hogy a veszélyes elektronikus zaklatás szabályozása nagyon időszerű, hiszen a kibermegfélemlítés egy modern, széles körben elterjedt jelenség, amely súlyos problémákat okoz az online térben.³⁷

Szlovákiában az elektronikus megfélemlítéssel összefüggésben továbbá a következő bűncselekmények fordulnak elő a leggyakrabban: veszélyes fenyegetés (*nebezpečné vyhrážanie*),³⁸ veszélyes üldözés (*nebezpečné prenasledovanie*),³⁹ gyermekpornográfia előállítása és terjesztése (*výroba detskej pornografie, rozširovanie detskej pornografie*),⁴⁰ gyermekről készült pornográf felvétel birtoklása és gyermekpornográfiai előadásban való részvétel (*prechovávanie detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení*),⁴¹ erkölcsi fejlődés veszélyeztetése (*ohrozovanie mravnosti*),⁴² a fiatalok erkölcsi nevelésének veszélyeztetése (*ohrozovanie mravnej výchovy mládeže*),⁴³ zsarolás (*vydieranie*),⁴⁴ kényszerítés (*nátlak*),⁴⁵ szexuális visszaélés (*sexuálne zneužívanie*),⁴⁶ rágalmazás (*ohováranie*).^{47,48}

36 Ružarovský, 2021.

37 Vanc, 2021.

38 Büntető törvénykönyv 360. §

39 A szóban forgó módosítás hatálybalépése előtt ez a rendelkezés fedte le leginkább a kibermegfélemlítés esetkörét. Lásd különösen a Büntető törvénykönyv 360a. § (1) bekezdés c) pontját:

„(1) Aki mást vagy rá tekintettel hozzátartozóját rendszeresen vagy tartósan félelemkeltésre, illetve mindennapi életvitelének megzavarására alkalmas módon háborgatja azáltal, hogy:

a) annak vagy rá tekintettel hozzátartozójának egészségét vagy épségét sértő cselekmény elkövetésével fenyegeti,

b) közelségét keresi, illetve követi,

c) harmadik személy közreműködésével, elektronikus hírközlő eszköz alkalmazásával, írásban vagy egyéb módon, annak akarata ellenére kapcsolatot létesít vele,

d) személyes vagy egyéb kapcsolat létesítése végett visszaél a személyi adataival, vagy

e) mindennapi életvitelében más módon akadályozza, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés hat hónaptól három évig terjedő szabadságvesztés, ha az 1. bekezdésbe foglalt cselekményt

a) védett személy sérelmére,

b) súlyosabb módon,

c) különös indítékból, vagy

d) nagy nyilvánosság előtt követik el.”

40 Büntető törvénykönyv 368. és 369. §

41 Büntető törvénykönyv 370. §

42 Büntető törvénykönyv 371. és 372. §

43 Büntető törvénykönyv 211. §

44 Büntető törvénykönyv 189. §

45 Büntető törvénykönyv 192. §

46 Büntető törvénykönyv 201., 201a. és 201b. §

47 Büntető törvénykönyv 373. §

48 Izakovič, 2021.

2.1. Megfélemlítés az iskolában

A területet érintő⁴⁹ jogszabályok, valamint az egyes tárcák által megalkotott kormányrendeletek (*nariadenia vlády*), rendeletek (*vyhlášky*) és irányelvek (*smernice*) tanulmányozása során megállapítható, hogy azok nem foglalkoznak kifejezetten az iskolai megfélemlítéssel. Az oktatásügyi államigazgatásról és az iskolai önkormányzatokról szóló 596/2003. sz. törvény⁵⁰ alapján a minisztérium az oktatásügyi államigazgatási tevékenységet az imént megjelölt törvény szerinti koncepciók kidolgozásával és általánosan kötelező érvényű jogszabályok, irányelvek, utasítások kiadásával, illetve ezek alkalmazásának egységesítésével irányítja, továbbá ellenőrzi annak végrehajtását.⁵¹ E ponton azonban megjegyzendő, hogy az irányelvek, miniszteri rendeletek és módszertani utasítások mint belső szakmai dokumentumok nem jelennek meg a Szlovák Köztársaság Törvénytárában (*Zbierka zákonov Slovenskej republiky*) így, ebben az értelemben nem tekinthetők jogszabályoknak, azonban az iskolákra és oktatási intézményekre nézve kötelezőek, végrehajtásuk ellenőrizhető.⁵²

A fentebb már említettek közül kiemelendő a gyermekek és tanulók iskolai és oktatási intézményekben történő megfélemlítésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 36/2018. számú irányelv,⁵³ amely hatályon kívül helyezte a tanulók iskolai és oktatási intézményekben történő megfélemlítésének megelőzéséről és kezeléséről szóló, 2006. március 28-i 7/2006-R módszertani iránymutatást.⁵⁴ A szóban forgó irányelv definiálja a gyermekek és tanulók megfélemlítésének alapvető jeleit, formáit és megnyilvánulásait, valamint a megelőző intézkedések lehetőségeit és a tanulók megfélemlítésének kezelésének módszereit.⁵⁵

Mindemellett rögzítendő, hogy az iskolák jelenleg is számos releváns módszertani anyaggal, kézikönyvvel rendelkeznek, valamint néhány olyan weboldal is létrejött, amely átfogó és interaktív megközelítésben foglalkozik az iskolai megfélemlítéssel és

49 A kapcsolódó szakirodalom kapcsán lásd például: Hrášková, 2015.

50 *Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve*

51 Az oktatásügyi államigazgatásról és az iskolai önkormányzatokról szóló 596/2003. sz. törvény 14. § (1) bekezdés.

52 Havrila, 2021.

53 *Smernica č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach*

54 *Metodické usmernenie č. 7/2006-R z 28. marca 2006 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach*. Elérhető szlovák nyelven a Szlovák Köztársaság Oktatásügyi, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériumának honlapján: <https://www.minedu.sk/data/att/16073.pdf> (Letöltve: 2021. december 11.)

55 Ennek kapcsán lásd bővebben a gyermekek és tanulók iskolai és oktatási intézményekben történő megfélemlítésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 36/2018. számú irányelvet.

a kibermegfélemlítéssel.⁵⁶ Az iskolák és a nevelési tanácsadó és megelőző szolgálatok közötti szoros együttműködés szintén fontos része e veszélyes társadalmi jelenségek kezelésének.⁵⁷

A Szlovák Köztársaság Oktatásügyi, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériumának (*Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky*)⁵⁸ követelményei alapján a Szlovák Köztársaság Tudományos és Technikai Információs Központjának Prevenációs és Ifjúságkutatási Osztályán (*Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky (CVTI SR), Oddelenie prevencie a výskumov v oblasti mládeže*) már régóta folyik az iskolai zaklatás problémáinak feltérképezése. Az adatgyűjtés révén a kutatás a vizsgált probléma következő területeire összpontosít: elterjedtség és megnyilvánulási formák, kezelési módszerek, együttműködés az egyes szereplőkkel és a megelőzési tevékenységek/programok megszervezése. A Szlovák Köztársaság Oktatásügyi, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériumának közvetlenül irányított, közreműködő szervezetei közül meg kell említeni a Gyermekpszichológiai és Patopszichológiai Kutatóintézetet (*Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie*), amely számos szakmai és módszertani tevékenységet végez.⁵⁹

2.2. Megfélemlítés a munkahelyen

Sem a nemzetközi, sem az uniós, sőt még a nemzeti jogszabályok sem definiálják a munkahelyi megfélemlítés és a munkahelyi kibermegfélemlítés jogi fogalmát. Az ezzel kapcsolatos kutatások és a különböző források az egyéb társadalomtudományok által kidolgozott különböző fogalom meghatározásokon alapulnak, mint például a megfélemlítés és annak egyes formái (*mobbing, bossing*). A megfélemlítés jogi definíciójának hiánya egyben a kibermegfélemlítés jogi definíciójának hiányát is magával hozza.⁶⁰

Az antidiszkriminációs jogszabályok magukban foglalják a megfélemlítés fogalmát a Tanács 2000/78/EK irányelvében⁶¹ meghatározottak szerint, amely a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános keretét határozza meg.

56 Ennek kapcsán lásd például a <https://www.odpisemeti.sk/> (fordításban: www.visszaírunk.sk) és a <https://www.kybersikanovanie.sk/index.php/slovník> (fordításban: www.kibermegfélemlítés.sk/index.php/szótár) honlapokat.

57 A téma kapcsán lásd még: Hrašková, 2015.

58 A szövegben a továbbiakban: Oktatásügyi Minisztérium.

59 Havrila, 2021.

60 Minčičová, 130. o.

61 Az Európai Unió Tanácsának 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló irányelvben. Ennek kapcsán lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0078> (Letöltve: 2021. december 21.)

Szlovákiában a Munka törvénykönyve⁶² az alapelvei közt rögzíti, hogy „a természetes személyeknek joguk van a munkához és foglalkozásuk szabad megválasztásához, az igazságos és kielégítő munkafeltételekhez és a munkajog terén az egyenlő bánásmód elvét némely területeken szabályozó külön törvény és a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemről szóló, többször módosított és kiegészített törvény (antidiszkriminációs törvény)⁶³ által megállapított egyenlő bánásmód elvével összhangban az önkényes elbocsátással szembeni védelemhez”.⁶⁴ A Munka törvénykönyve szintén alapelveként rögzíti azt a szabályt, amely tiltja a munkaviszonyból eredő jogokkal és kötelezettségekkel való visszaélést a munkaviszonyban részt vevő másik fél és a munkavállalók csoportjának kárára.⁶⁵ Abban az esetben, amennyiben a fenti jogi keretet akár a munkavállaló, akár a munkáltató cselekedetei olyan mértékben lépik túl, hogy erőszak (elsősorban pszichikai, de a fizikai erőszak sem zárható ki) alkalmazására kerül sor, akkor megfélemlítésről és annak különböző formáiról beszélünk.⁶⁶

A munkahelyi megfélemlítés joggyakorlatának vizsgálata során számos esetet találtunk.⁶⁷ Az egyik tényállás leegyszerűsítve a következőképpen foglalható össze: a munkavállaló olyan munkakörben dolgozott, amelyet a munkáltató a munkaviszony során a belső szabályzatában olyan munkakörnek minősített, amelyre munkáltató általi kinevezést ír elő.⁶⁸ A munkáltató eltávolította a munkavállalót a munkaköréből, majd ezt követően a munkavállalónak felmondott a Munka törvénykönyve 63. cikke (1) bekezdése d) pontjának 2. alpontja szerinti munkavégzésre vonatkozó követelmény teljesítésének elmulasztása miatt. Az eljárás során a diszkrimináció kérdése is vizsgálat tárgyát képezte. Mivel e fejezet szempontjából a megfélemlítés kérdésének vizsgálata a releváns, nem elemezzük külön a munkaviszony

62 311/2001. sz. törvény (Zákon č. 311/2001 Z. z., Zákonník práce)

63 365/2004. sz. törvény (Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou)

64 Munka törvénykönyve, Alapelvek, 1. cikk 1. mondat

65 Munka törvénykönyve, Alapelvek, 1. cikk 2. mondat

66 Beznosková, 2020.

67 A Besztercebányai Kerületi Bíróság ítélete, 16 CoPr 11/2012. sz. ügy (Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 CoPr 11/2012). A megfélemlítés nem szerepel kifejezetten a Munka törvénykönyvében. Ennek analógiájára a megfélemlítés a joggal való visszaélés egy sajátos típusának tekinthető. A joggal való visszaélés tilalmát a Munka törvénykönyve az alapelvek 2. cikkében rögzíti. Ez a megfogalmazás egy jogi tilalmat és egy jogi felszólítást tartalmaz, amelyek a joggyakorlás, a jogok gyakorlása és a köteleességek teljesítésének határait jelentik. A Munka törvénykönyve alapelveinek 2. cikkébe foglalt „joggal való visszaélés tilalma” olyan jogi normát képez, amelynek megsértése az arra jogosultak részéről jogellenes cselekménynek minősül. Az ilyen jogellenes cselekmény sajátossága, hogy nem jogi kötelezettség megszegéséből ered, hanem jog gyakorlása során, a törvény által tiltott módon történik.

68 Munka törvénykönyve 42. § (2) bekezdés

megszüntetésének semmisségének kérdését és a munkáltató diszkriminatív magatartását. A bíróság ítélete szerint a megfélemlítést meg kell különböztetni a diszkriminációtól. A megkülönböztetés alapját az ítélet szerint az antidiszkriminációs törvény határozza meg. Az antidiszkriminációs törvény célja az egyenlő bánásmód elvének érvényre juttatása, valamint a jogvédelem eszközeinek szabályozása ezen elv megsértése esetén. A diszkriminációellenes törvény szerint az egyenlő bánásmód elvének betartása egyben a törvényben meghatározott okokból történő megkülönböztetés tilalmának betartását is jelenti. Ezek az okok a következők: nem, vallás vagy vallási meggyőződés, faj, nemzetiséghez vagy etnikai csoporthoz való tartozás, fogyatékoság, életkor, szexuális irányultság, családi állapot, bőrszín, nyelv, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi hovatartozás, vagyoni helyzet, születési vagy egyéb helyzet.⁶⁹

Általánosságban a munkajogban diszkriminációnak minősül minden olyan megkülönböztetés, kizárás vagy előnyben részesítés, amely megkülönböztető jegyeken alapul, és amelynek célja, hogy veszélyeztesse vagy teljesen megakadályozza a munkavállalók esélyegyenlőségét, vagy a velük való egyenlő bánásmódot a munkaviszony keretein belül. A Munka törvénykönyve szerint a megkülönböztetés elsősorban abban áll, hogy a megkülönböztetett munkavállaló egy bizonyos tulajdonság hordozója. Amennyiben egy munkavállalót más okból üldöznek, az nem minősül diszkriminációnak, de megvalósíthat zaklatást.⁷⁰

A fent említett bírósági döntés különbséget tesz a megfélemlítés és a megkülönböztetés között. Az ítélet kimondja, hogy a megfélemlítésről nem rendelkezik kifejezetten a Munka törvénykönyve, ezért analógia útján a megfélemlítés a joggal való visszaélés sajátos típusának tekinthető. Egyszerűen fogalmazva, az ítélet a munkáltató általi megfélemlítésről, azaz a *bossingről* szól. A munkáltatónak és a vezetőnek egyaránt joga és kötelessége az alárendelt munkavállalókat irányítani, utasításokat adni nekik, megkövetelni tőlük, hogy munkájukat a munkaviszonyra vonatkozó, a munkaügyi jogszabályokban rögzített, kötelezően alkalmazandó feltételeknek megfelelően végezzék. E kapcsolat egyszerűsített értelmezésével megállapítható, hogy a munkáltató és a vezető bizonyos jogokat és kötelezettségeket gyakorol a beosztott munkavállalókkal szemben, és e kapcsolaton belül a joggal való visszaélés is előfordulhat.⁷¹

---

69 Lásd a szóban forgó ítéletet.

70 Beznosková, 2022.

71 Švec, 2019, 12–17. o.

3. A megelőzéssel kapcsolatos szabályozás és joggyakorlat

Szlovákiában a kiberbiztonság egyre népszerűbb témává vált az elmúlt néhány évben, amit az is alátámaszt, hogy a Szlovák Köztársaság Kormánya (*Vláda Slovenskej republiky*)⁷² ebben az időszakban dolgozta ki az ország új kiberbiztonsági törvényét, amely módosította a közös és egységes kibervédelmi gyakorlatokat.⁷³ Az előkészületek összetettek voltak, hiszen a törvény-előkészítés folyamatába nemcsak a közigazgatásban dolgozó szakértők, de az egyetemi közösség, a civil szféra képviselői és számos más szakértő is bekapcsolódott. A kiberbiztonsági törvény mellett Szlovákia 2008 óta már rendelkezik Információbiztonsági Nemzeti Stratégiával (*Národná stratégia kybernetickej bezpečnosti*). Emellett létrejött még a Hálózati és Elektronikus Szolgáltatások Nemzeti Ügynöksége (*Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby*) és a Nemzetbiztonsági Hatóság (*Národný bezpečnostný úrad*)⁷⁴ által készített, 2015 és 2020 közötti időszakot lefedő Kiberbiztonsági Koncepció nevű szakmai anyag,⁷⁵ melyet a kormány 2015 júniusában fogadott el.⁷⁶ A 2021–2025 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiát a szlovák kormány az 5/2021. számú határozatával 2021. január 7-én hagyta jóvá. Ez volt az első olyan stratégiai dokumentum, amely átfogóan definiálta a Szlovák Köztársaság stratégiai megközelítését a kiberbiztonság biztosításában.⁷⁷

A digitális térben a gyermekek védelmének kérdése, valamint a fenyegetések alakulása és jellege nagyon dinamikus és gyorsan változó jelenség. Ezért a helyzet kezeléséhez összehangolt, következetes és átlátható fellépésre, valamint megfelelő politikai és intézményi támogatásra van szükség. A 2020–2025 közötti időszakra a szlovák kormány kidolgozta a gyermekek digitális térben való védelmének nemzeti stratégiáját⁷⁸ (a továbbiakban: Nemzeti Stratégia). Tekintettel arra, hogy ez egy gyorsan fejlődő terület, a gyermekek digitális térben való védelmére vonatkozó nemzeti koncepció minden egyes konkrét célkitűzéshez intézkedéseket javasol, amelyek egy rövid távú cselekvési tervben fognak megjelenni. A koncepció mellett kétéves időszakra három cselekvési

72 A szövegben a továbbiakban: szlovák kormány vagy kormány.

73 69/2018. sz. törvény (*Zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti*)

74 A szövegben a továbbiakban: NH.

75 *Koncepcia kybernetickej bezpečnosti Slovenskej republiky na roky 2015-2020*

76 Zgut és Denkova és Gabrizova és Zbytniewska, 2021.

77 Online elérhető a szlovák Nemzetbiztonsági Hivatal hivatalos honlapján: https://www.nbu.gov.sk/wp-content/uploads/kyberneticka-bezpecnost/Strategia_kybernetickej_bezpecnosti_2021.pdf (Letöltve: 2022. január 5.)

78 *Národná koncepcia ochrany detí v digitálnom priestore*. Online elérhető: https://detstvobeznasilia.gov.sk/web_data/content/upload/subsubsub/2/narodna-koncepcia-ochrany-deti-v-digitalnom-priestore-1.pdf (Letöltve: 2022. január 6.)

terv is készül, figyelembe véve a gyermekek digitális térben való védelmének és veszélyeztetettségének aktuális helyzetét és alakulását.

A Nemzeti Stratégiában felsorolásra kerültek a digitális térben a gyermekek védelmének intézményi és szakpolitikai támogatásában részt vevő szereplők, azonban a feladatkörük, szerepük nem került tisztázásra.⁷⁹

Szlovákiában számos nonprofit szervezet foglalkozik a kibermegfélemlítés problémakörével, melyek különböző weboldalakat működtetnek. Ilyen például a www.pomoc.sk⁸⁰ (fordításban: www.segitség.sk) weboldal, amely az agresszív, erőszakos és bántalmazó viselkedéssel, személyes adatokkal való visszaéléssel, közösségi hálózaton történő kommunikációval kapcsolatban és a nem megfelelő tartalmak tekintetében ad hasznos tanácsokat és segítséget az érintetteknek. A segítségre szorulóknak és az érintetteknek a szervezettel a nap 24 órájában levélben (chaten) vagy telefonon keresztül léphetnek kapcsolatba, de akár a potrebujem@pomoc.sk (fordításban: szükségemvan@segitségre.sk) e-mail-címen is elérhetik a szervezetet. Említésre méltó még a www.stopline.sk weboldal, mely lehetővé teszi a nem megfelelő vagy az illegális tartalmak és tevékenységek bejelentését. A bejelentés teljesen névtelenül, egy online űrlap kitöltésével történik.⁸¹

Az eSlovensko polgári társulás⁸² által üzemeltetett projekt – a Zodpovedne.sk (fordításban: Felelősen.sk)⁸³ – célja a figyelemfelkeltés, az internet, a mobilkommunikáció és az új technológiák felelős használatára vonatkozó oktatás, valamint az ezekhez

79 A szakmai munkában részt vevő szervezetek a következők: a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala; a Beruházásokért és Informatizációért Felelős Miniszterelnök-helyettes Hivatala; a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma – Büntetőeljárásügyi Kormányzati Tanács; a Szlovák Köztársaság Oktatási, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériuma; a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma; a Szlovák Köztársaság Igazságügyi Minisztériuma; a Szlovák Köztársaság Munka-, Szociális és Családügyi Minisztériuma; a Szlovák Köztársaság Egészségügyi Minisztériuma; a Szlovák Köztársaság Pénzügyminisztériuma; a gyermekjogi biztos hivatala; a Szlovák Köztársaság Személyes Adatvédelmi Hivatala; a Szlovák Köztársaság Iparjogvédelmi Hivatala; a Szlovák Köztársaság Rendőrsége, az Ügyészség, a Bíróságok; az egyetemek, a Szlovák Tudományos Akadémia, az Audiovizuális Alap, a bejegyzett egyházak és vallási társaságok, a civil szervezetek, a civil társadalom egyéb képviselői, a pszichológusok, az önkormányzatok, az iskolák, az oktatási intézmények, az egészségügyi szolgáltatók és egyéb szervezetek.

80 Az oldal a következő linkre kattintva érhető el: <http://www.pomoc.sk> (Letöltve: 2022. január 19.)

81 Lásd az említett weboldalakat.

82 A polgári társulás fogalmának meghatározása kapcsán lásd a polgárok egyesülési jogáról szóló 83/1990. sz. törvény (*Zákon č. 83/1990 Z. z. o združovaní občanov*) 2. § (1) bekezdését: „A polgárok egyesületeket, társulásokat, szövetségeket, mozgalmakat és más polgári egyesületeket alapíthatnak, valamint szakszervezeti szervezeteket is alapíthatnak (a továbbiakban csak „egyesületek”), és egyesülhetnek bennük.”

83 A projekt nemcsak szlovák, de angol nyelven is elérhető a következő linkre kattintva: <https://www.zodpovedne.sk/index.php/en/> (Letöltve: 2022. január 22.).

kapcsolódó bűncselekmények megelőzése. A szervezet tevékenységei a kibertérben elkövetett agresszió minden formájára összpontosítanak, beleértve a kiberbántalmazást is. Mindemellett a szóban forgó polgári társulás más projektjeiről is említést kell tenni, mint például a *Nehejtuj* (fordításban: Neutálj)⁸⁴ és az *Ovce.sk* (fordításban: Juhok.sk) projektek⁸⁵, amelyek a célközönség életkorának megfelelő módon világítanak rá a kibertérben való cselekvés buktatóira és káros, veszélyes következményeire. Ezek közé tartozik továbbá a *Kyberšikanovanie – narodení pre výhru* (fordításban: Kibermegfélemlítés – győzelemre született), a *Rytmus – sídliskový sen* (fordításban: Ritmus – lakótelepi álom) és a *No Problemos*, amelyek tevékenységeik középpontjában a kibermegfélemlítés és az online kirekesztés megelőzése áll.⁸⁶

Jelen fejezeten belül szükséges kitérnünk arra a kérdésre, hogy a nemzeti jog biztosítja-e az online térben elkövetett gyűlöletbeszéd, illetve kibermegfélemlítés esetében a hozzáférhetetlenné tétel bármely formáját, és ha igen, milyen korlátai vannak ezen intézkedésnek? Kutatásunk során arra a megállapításra jutottunk, hogy sem a Büntető törvénykönyvben, sem a Büntetőeljárásról szóló törvényben nem talákoztunk kifejezetten a „hozzáférhetetlenné tétel”, sem az „elektronikus adat” szókapcsolattal. Ellenben a szlovák Be. egyik rendelkezése kifejezetten rendelkezik a számítógépes adatok megőrzéséről, kiadásáról és visszavonásáról. Abban az esetben, amennyiben az elektronikusan tárolt számítógépes adatok – ideértve a számítógépes rendszer útján tárolt operatív adatokat is – megőrzése a bizonyítási eljáráshoz szükséges, az eljárás megkezdése előtt vagy az előkészítő eljárás során az ügyész tényekkel is alátámasztott végzést adhat ki, amelyben kötelezheti a gyanúsítottat, hogy: az ilyen adatok integritását megőrizze és fenntartsa, tegye lehetővé az ilyen adatokról való másolat készítését és megőrzését, akadályozza meg az ilyen adatokhoz való hozzáférést, távolítsa el az ilyen adatokat a számítógépes rendszerből, az ilyen adatokat bizonyítási céllal haladéktalanul adja ki.⁸⁷

Ez a rendelkezés azonban az adatok teljes hozzáférhetetlenné tételét foglalja magában, hiszen a fentebb említett rendelkezés (1) bekezdés a)–c) pontja szerinti végzésben szükséges meghatározni az adatok megőrzésének időtartamát, amely legfeljebb 90 nap lehet. Indokolt esetben új végzéssel, 90 napig az intézkedés újra elrendelhető.⁸⁸

84 A középiskolásoknak szóló projekt az intoleranciával foglalkozik.

85 A *Sheeplive.eu/Ovce.sk* c. online projekt elsősorban az óvodáskorú gyermekeknek szól, ahol a weboldal rövid animációs meséken keresztül kívánja felhívni a figyelmet az online kommunikáció buktatóira.

86 Hollá et al., 2017, 44. o.

87 Büntetőeljárásról szóló törvény, 91. § (1) bekezdés

88 Büntetőeljárásról szóló törvény, 91. § (2) bekezdés

A tényt, miszerint a kibermegfélemlítés egyre komolyabb veszélyt jelent a társadalomra, az Uniqa biztosítótársaság⁸⁹ felmérése is bizonyítja. Eszerint a megkérdezettek mintegy 90%-a nem tudja, hogyan védekezzen az ilyen esetekben. Erre az esetre kínál megoldást a biztosítótársaság kiberbiztosítási csomagja. A felhívás szerint abban az esetben, amennyiben valaki megfélemlítés áldozatává válik az interneten, pusztán fel kell hívnia az Uniqa segítségnyújtását, majd a biztosító gondoskodik arról, hogy az ilyen információkat eltávolítsák vagy töröljék az internetről. Az áldozat jogosult továbbá jogi képviselőre és az ehhez kapcsolódó költségek megtérítésére. Ilyen esetben a biztosító gondoskodik a sértő vagy becsmérő üzenetek törléséről, blokkolja a támadó profilját, és egyéb jogi és informatikai segítséget is nyújt. A kiberbiztosítás nemcsak a kibermegfélemlítésre terjed ki, de átfogó védelmet nyújt az online személy jó hírnevét ért sérelem ellen is. Ez a biztosítás kiterjed a mobiltelefonnal készült fényképek ellopására és közzétételére is, amennyiben a lopás a biztosított személyazonosságával való visszaélés miatt történt, vagy ha a közzététel az ügyfél online hírnevét sérti. A rágalmozás, a sértegetés és a magánéletre vonatkozó információk jogellenes nyilvánosságra hozatala az online hírnév megsértésének minősül.⁹⁰

4. A szolgáltatók, intézmények felelőssége

Az országban továbbra is jelentős probléma, hogy a szlovák jogszabályok nem határozzák meg egyértelműen, hogyan kell kezelni és büntetőeljárás alá vonni a digitális térben elkövetett bűncselekményeket. A kiberbűnözéssel összefüggésben az ügyészség elsősorban a gyermekpornográfia, a zaklatás, a szexuális visszaélés és hasonló bűncselekmények ügyeivel foglalkozik, mivel a hazai jogszabályok nem ismerik a gyermekek elleni internetes visszaélés és kizsákmányolás egyéb formáit, mint például a szextinget vagy a gyűlöletbeszédet.⁹¹

89 Ennek kapcsán lásd az Uniqua biztosítótársaság (*Poisťovňa Uniqua, a.s.*) oldalán közzétett közleményt *Úrazy počas prestávky, krádeže a kybersikana – kto nesie zodpovednosť za škody, ktoré sa stanú žiakom v škole?* címmel: <https://www.uniqua.sk/o-nas/aktuality/urazy-pocas-prestavky-kradeze-kybersikana-kto-nesie-zodpovednost-za-skody-ktore-stanu-ziakom-skole.html> (Letöltve: 2022. január 22.)

90 Ennek kapcsán lásd a *Financial Report* által közzétett *Z kybersikany sa stal trestný čin. Ochrany obetiam poskytuje nielen zákonom, ale aj kyberpoistenie* c. közleményt, mely elérhető online: <https://www.finreport.sk/banky-a-poistovne/z-kybersikany-sa-stal-trestny-cin-ochranu-obetiam-poskytuje-nielen-zakon-ale-aj-kyberpoistenie/> (Letöltve: 2022. január 22.)

91 Nemzeti koncepció a gyermekek védelmére a digitális térben (*Národná koncepcia ochrany detí v digitálnom priestore*), 4. o. Online elérhető: https://detstvobeznasilia.gov.sk/web_data/content/upload/subsubsub/2/narodna-koncepcia-ochrany-deti-v-digitalnom-priestore-1.pdf (Letöltve: 2022. január 23.)

Jelenleg tehát nincs olyan jogszabály Szlovákiában, amely konkrét kötelezettséget írna elő az internetszolgáltatók, illetve a weboldalak (közösségi oldalak) üzemeltetői számára, de egyes törvények értelmében bizonyos kötelezettségek mégiscsak vonatkoznak rájuk. Ilyen például a megelőzési kötelezettség, amelyet a 40/1964. sz. törvény, azaz a Polgári törvénykönyv⁹² ír elő.⁹³ Eszerint: „mindenki köteles úgy cselekedni, hogy az egészség, a tulajdon, a természet és a környezet károsodását megelőzze.”⁹⁴ Ez nem csak a kár elszenvedőire, de a kár okozóira egyaránt vonatkozik. Illetve vonatkozhat a közösségi hálózat üzemeltetőjére is, amennyiben az tisztában van azzal, hogy a hálózatát széles körben használják kibermegfélémlítésre, ennek ellenére mégsem tesz semmit ennek megakadályozására.⁹⁵

Az internetes műsorszolgáltatók jogi szabályozása jóval enyhébb az engedélyhez között hagyományos műsorszolgáltatókéhoz képest. A szóban forgó jogszabály⁹⁶ nem szabályozza az interneten található valamennyi tartalmat, hatálya csak az interneten keresztül sugárzott tartalmakra és a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatás részét képező tartalmakra terjed ki.⁹⁷

Szlovákiában a legtöbb weboldal üzemeltetője nem korlátozza érdemben a gyermekek hozzáférését a pornográf tartalmakhoz. A kizárólag 18 éven felülieknek szánt tartalmak elérhetősége korlátlan, elérésük az OK gomb egyszerű kattintásához kapcsolódik, ami még a figyelmeztetés szövegének elolvasását sem igényli (a szöveg általában azt az információt tartalmazza, hogy a megnyitni kívánt oldalak pornográf tartalmakat tartalmaznak, valamint egy figyelmeztetést, hogy az ilyen tartalom 18 éven aluliak számára nem hozzáférhető). Ez például a szexting speciális kérdésére is vonatkozik, ahol az „elkövető” nagyon gyakran maga az áldozat, és így az eredetileg az ő védelmére alkotott törvények őt büntetik.⁹⁸

92 *Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník* (40/1964. számú törvény, Polgári törvénykönyv)

93 Polgári törvénykönyv, 415. §

94 Polgári törvénykönyv, 415. §

95 Nemzeti koncepció a gyermekek védelmére a digitális térben (*Národná koncepcia ochrany detí v digitálnom priestore*). Online elérhető: https://detstvobeznasilia.gov.sk/web_data/content/upload/subsubsub/2/narodna-koncepcia-ochrany-deti-v-digitalnom-priestore-1.pdf (Letöltve: 2022. január 12.)

96 A műsorterjesztésről és műsorszórásról szóló 308/2000. sz. törvény (*Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov*)

97 Ahhoz, hogy az internetes műsorszolgáltatás a szabályozás hatálya alá tartozzon, a digitális műsorszórásról szóló 220/2007. sz. törvény 3. § (1) bekezdésében meghatározott műsorszolgáltatások valamennyi jellemzőjének maradéktalanul meg kell felelnie.

98 Nemzeti koncepció a gyermekek védelmére a digitális térben (*Národná koncepcia ochrany detí v digitálnom priestore*), 7. o. Online elérhető: https://detstvobeznasilia.gov.sk/web_data/content/upload/subsubsub/2/narodna-koncepcia-ochrany-deti-v-digitalnom-priestore-1.pdf (Letöltve: 2022. január 17.)

Ezen felül elmondható, hogy Szlovákiában a tartalomszolgáltatók önszabályozási formában egyre nagyobb erőfeszítéseket tesznek a diszkriminatív és egyéb illegális vagy káros tartalmak elleni küzdelem terén, különösen a magatartási kódexek megalkotásának formájában. Néhány honlapon az egyes magatartási kódexek címkéje is megjelenik, amely fémjelzi, hogy az adott oldal megfelel a magatartási kódexben előírtaknak. Emellett a tartalomszolgáltatók dolgoznak a gyermekek számára megfelelő tartalmak kifejlesztésén és az azokhoz való hozzáférés megkönnyítésén, például speciális, gyermekeknek szóló weboldalak és keresőmotorok megalkotásán keresztül. Továbbra is aggodalomra ad okot, hogy az e területen elért eredmények még mindig jelentősen gyengék. A jövőben a gyermekek számára illegális vagy káros tartalmak elleni meglévő intézkedéseket a hatékonyság biztosítása miatt folyamatosan nyomon kell követni.⁹⁹

A szlovák jogrendszer nem szabályozza külön a közösségi médiumokat. Az egyetlen olyan hatályos szabályozás, amely a közösségi médiumok felelősségének szempontjából valamilyen közvetlen vonatkozással bír, az az elektronikus kereskedelemről szóló 22/2004. sz. törvény, melyet az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv¹⁰⁰ rendelkezéseinek nemzeti jogba való átültetése okán fogadtak el. A törvény nem kifejezetten a közösségimédia-platformok szabályozására irányul, de ezekre a platformokra is alkalmazandó.¹⁰¹

A szlovák jogszabályok nem határozzák meg sem a jogellenesség, sem a jogsértés fogalmát sem az e-szolgáltatások, sem a közösségi média tekintetében. A jogsértő tartalom eltávolítása miatt és az online elszenvedett jogsértés esetén a sértett főszabály szerint bírósághoz fordulhat. A személyes adatok védelme és a szerzői jogvédelem területén közigazgatási ágazati felügyeleti szerv működik, ezért a beavatkozás az ágazati jogszabályok alapján is elképzelhető. A szlovák szabályozás nem tesz különbséget az online és az offline térben elkövetett jogsértések között, ezért a médium jellege nem releváns a jogi eszközök rendelkezésre állása szempontjából.¹⁰²

A fentiek miatt a szolgáltatók legnagyobb csoportját igen nehéz lenne felelősségre vonni az általuk tárolt vagy továbbított adatokért és információkért. Kivételt képeznek ez alól a hírportálok, az online rádiók és a televíziós csatornák, mert ezek saját maguk állítják elő az információkat vagy híreket, vagy jelentős befolyással bírnak rájuk. Az ilyen

99 Nemzeti koncepció a gyermekek védelmére a digitális térben (*Národná koncepcia ochrany detí v digitálnom priestore*), 18. o. Online elérhető: https://detstvobeznasilia.gov.sk/web_data/content/upload/subsubsub/2/narodna-koncepcia-ochrany-deti-v-digitalnom-priestore-1.pdf (Letöltve: 2022. január 17.)

100 2000/31/EK irányelv

101 Hulkó, 2021a, 250. o.

102 Hulkó, 2021a, 251. o.

szolgáltatók az Emberi Jogok Európai Bíróságának 2013. október 10-én a *Delfi AS kontra Észtország ügyben*¹⁰³ hozott ítélete nyomán a saját fórumaikat moderálják, a jogokat vagy a közérkölcst sértő bejegyzéseket pedig eltávolítják.

A szolgáltatóknak nincs kötelezettségük a felhasználók tartalmainak ellenőrzésére, sőt, a szabályozás kifejezetten tiltja, hogy a szolgáltató a felhasználók hozzájárulása nélkül előzetesen szűrje a felhasználók adatait. Amennyiben a szolgáltató tudomást szerez az ilyen információk jogellenességéről (például az értesítési-eltávolítási eljárás révén), köteles azokat mihamarabb eltávolítani, vagy megakadályozni az azokhoz való hozzáférést. A felhasználói információk keresése tehát általánosságban kizárt, így a szolgáltató nem köteles aktívan keresni a jogsértő tartalmat. Jelenleg Szlovákiában nincs egységes jogi vagy tudományos álláspont a közösségimédia-platfomok jogellenes felhasználói tartalmakkal szembeni beavatkozásával kapcsolatban. A szakirodalom idézi a *Stacho v. Klub Strážov* bírósági ügyet, amelyben egy weboldalon egy konkrét személy emberi méltóságát sértő hozzászólást (kommentet) vitattak.¹⁰⁴

4.1. Az oktatási intézmények felelőssége

Az iskola intézménye elsődleges nevelési funkciójával, valamint a családdal együtt döntő és alapvető hatással van a fiatal nemzedék kialakulására. Mindemellert az iskola szerepe jelenleg az elsődlegesen nevelő és oktató hatásról a tanulók viselkedésének negatív megnyilvánulásaiival és a társadalom nemkívánatos hatásaival szembeni szociális, érzelmi, de egyben megelőző szerepre is áttevődik.¹⁰⁵ Az iskola prevenciós funkciója az iskolai környezetben, a tanórán kívüli tevékenységekben és a szabadidős tevékenységekben is gyakran vitatott témává vált. Mi több, az iskola mint intézmény olyan helyet biztosít a tanulók számára az oktatáshoz és a képzéshez, amelynek pozitív változásokat kell eredményeznie a tanuló fejlődésében.¹⁰⁶

A mai iskolának azonban egyre intenzívebben kell foglalkoznia a tanulók tanulási nehézségeivel, amelyek egyre növekvő tendenciát mutatnak. A tanulók agresszív viselkedésének következményei vannak, különösen a szociális kapcsolatok, a tanulók közötti kommunikáció, az interakció, az együttműködés, a bizalom, a problémamegoldásban való részvétel, a hovatartozás és a fegyelem területén. Ugyanakkor a tanulók agresszív

103 A *Delfi AS kontra Észtország ügy* a következő linkre kattintva érhető el: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22ite mid%22:\[%22001-126635%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22ite mid%22:[%22001-126635%22]}) (Letöltve: 2022. január 20.)

104 Hulkó, 2021a, 252. o.

105 Hollá et al., 2017, 49. o.

106 Hollá et al., 2017, 49. o.

viselkedésének hatására az iskolában csökken a tanulók érzelmessége, a kollektívában hiányoznak a társadalmilag elfogadott értékek, és az iskolai környezettől való félelem uralkodik. A félelem olyan helyzetben keletkezik, amikor bizonyos szükségletek kielégítése, különösen a biztonság és a biztonság iránti igény, veszélybe kerül, akár a valóságban, akár a képzeletben.¹⁰⁷

A tanulási környezet, amely alatt elsősorban az iskolai környezetet értjük, lehetőséget biztosít a tanuló ellenálló képességének fejlesztésére. Azoknak a tanulóknak, akiknek kevésbé ösztönző és az átlagnál stresszesebb az otthoni környezetük, nagyon fontos ez az iskolai környezet, és az iskolának sikerélményt kell nyújtania számukra, ami fontos a tanuló önbecsülése szempontjából. Az iskolai környezet kompenzáló funkciója minden tanuló számára fontos. Különösen értékes ez a környezet azon tanuló számára, akik nem megerősítő családi háttérből származnak. Ebben az esetben a tanuló számára fontos az iskolai környezet, és az iskolában éreznie kell, hogy tartozik valahová, hogy egy csoport tagja, és sikerélményeket kell szereznie. A tanórán kívüli tevékenységek részeként, amelyekben a gyermekek részt vesznek, fontosak azok a tevékenységek, amelyek segítik a döntéshozatalukat. A gyerekeknek valódi felelősséget kínálnak a rezilienciával kapcsolatban, és hozzájárulnak identitásuk tudatosításához.¹⁰⁸

Az iskolák és az iskolai létesítmények fontos helyet foglalnak el a regionális és helyi szintű prevenciók rendszerekben, mivel az iskolába járó fiatalok többsége a prevenciók intézkedések közvetlen tárgyává válik. *Skácelová* a következőképpen határozza meg az iskolák gyakorlati szerepét a megelőzési tevékenységekben: a gyermekek első komoly viselkedési problémáival, amelyek általában szakszerű ellátást igényelnek, leggyakrabban az általános iskolában találkoznak; az Oktatásügyi Minisztérium kiterjedt hálózattal rendelkezik a tanácsadó intézmények és az általuk nyújtott tanácsadási szolgáltatások terén; a gyermek általában jóval azelőtt mutatja a problémás viselkedés első jeleit, hogy a Szociális Munka Osztályán működő szociális segítő szolgálat gondozásába kerülne; a szociális és egészségügyi szolgáltatások intézményei akkor jönnek segítségül, amikor beavatkozásra van szükség a családban, és általában akkor, amikor az iskola által kezdeményezett átfogó megelőző tevékenységeket kell végrehajtani; az iskola és az iskolai létesítmények gyakran az egyetlen olyan környezet, amelyben a kortársak pozitív hatása szisztematikusan korrigálható, különösen a dezorganizált egyénnel szemben.¹⁰⁹

A hatékony megelőzés iskolai környezetben történő megvalósítása elsősorban a biztonságos iskolai légkör biztosítását igényli.

---

107 Vágnerová, 1994, 273. o.

108 Kardos, 2007, 576. o.

109 Skácelová, 2003, 329. o.

4.2. A munkáltató felelőssége

A hagyományos megfélemlítési esetek azt mutatják, hogy amennyiben a munkahelyi megfélemlítő magatartás következtében kár keletkezik, az érintett munkavállaló általános munkáltatói kártérítési felelősség intézményén¹¹⁰ keresztül kártérítést követelhet.¹¹¹

A szlovák Munka törvénykönyve szerint¹¹² a munkáltató felel a munkavállalóval szemben a munkavállalónak a munkaköri feladatai ellátása során vagy azzal közvetlen összefüggésben a jogszabályi kötelezettségek megszegésével vagy a jó erkölcsbe ütköző szándékos magatartással okozott károkért. Jogilag nem releváns, hogy a kárt egy másik munkavállaló, a munkáltató nevében eljáró munkavállaló vagy egy harmadik fél okozta. A fentiekből következik, hogy az a munkavállaló, akinek a munkaviszonyon kívül álló személy cselekménye által okozott kárt, szintén jogosult kártérítést követelni a munkáltatóval szemben. Tekintettel a kibermegfélemlítés fent említett sajátosságaira, a kártérítési igény lehetőségét korlátozza az a feltételezés, hogy a kár a Munka törvénykönyve értelmében¹¹³ a munkafeladatok ellátása során vagy a munkafeladatok ellátásával közvetlen összefüggésben következett be. Amennyiben a jogszabály még ezekben az esetekben is tartalmazná a felelősség vélelmét a munkafeladatok elvégzésével kapcsolatban,¹¹⁴ akkor lehetséges lenne, hogy a harmadik fél által elkövetett megfélemlítés által érintett munkavállaló kártérítési igénnyel éljen. A munkáltató általános kártérítési felelőssége kiegészül egy harmadik keresetindítási okkal,¹¹⁵ amely már nem kötődik ahhoz a feltételezéshez, hogy a kár a munkafeladatok ellátása során vagy a munkafeladatok ellátásával közvetlen összefüggésben következett be. A munkáltató felel a munkavállalóval szemben a munkáltatói feladatok ellátása során a munkáltató nevében eljáró munkavállalók által a jogszabályi kötelezettségek megszegésével okozott kárért.

Tekintettel arra, hogy az öngyilkosságot a szakirodalom a kibermegfélemlítés egyik lehetséges következményeként említi, azt is meg kell vizsgálni, hogy a „túlélők” igényelhetnek-e kártérítést a munkahelyi balesethez kapcsolódó munkáltatói felelősségen keresztül. Ezzel kapcsolatban Szlovákiában nem találtunk releváns ítéletet, azonban – a szlovák szakirodalomban rendszeresen hivatkozott – a Cseh Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (*Ústavní soud České republiky*) egy munkavállaló öngyilkossági ügyében hozott

110 Munka törvénykönyve 192. §

111 Lásd még: Dolobáč, 2017, 62. o.

112 Munka törvénykönyve 192. § (1) bekezdés

113 Munka törvénykönyve 220. § (1) és (2) bekezdés

114 Mint a Munka törvénykönyve 220. § (3) bekezdésében a munkahelyi balesettel összefüggésben.

115 Munka törvénykönyve 192. § (2) bekezdés

egy határozatot, amelynek oka a felperes (a munkavállaló felesége) szerint a munkahelyi megfélemlítő magatartás volt. A Cseh Köztársaság Legfelsőbb Bírósága úgy ítélte meg, hogy a munkavállaló öngyilkossága nem felel meg a munkahelyi baleset jellemzőinek, mivel azt nem külső, akaratától független hatások okozták, hanem a munkavállaló kényszeresen akarta, és ezt követően meg is valósította. A bíróság hangsúlyozta, hogy az öngyilkosságot nem a munkaköri feladatai ellátása során vagy azzal közvetlen összefüggésben követték el, és ezért az öngyilkosság nem állt közvetlen összefüggésben a felperes állítólagos megfélemlítő magatartásával. A munkavállaló szakértői bizonyítékok által megállapított pszichiátriai rendellenességeit is figyelembe vették.¹¹⁶ Anélkül, hogy a munkáltató felelősségét a munkavállaló öngyilkosságáért a munkával kapcsolatos sérüléshez kötnék, a munkáltatói felelősségre vonatkozó sikeres kereset akadálya az öngyilkosság és a munka vagy a munkakörülmények közötti okozati összefüggés bizonyítása lenne.

5. Összefoglalás

Szlovákiában a gyűlöletbeszéd fogalma nem került definiálásra. A releváns szakirodalom az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát veszi át, amely az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásán alapul. Az ajánlás szerint gyűlöletbeszédnek minősül a véleménynyilvánítás minden olyan formája, amely a fajgyűlöletet, idegengyűlöletet, antiszemitizmust vagy az intolerancián alapuló egyéb gyűlöletet terjeszt, előmozdít, igazol vagy arra ösztönöz. A Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága egy határozatában rögzítette, hogy egyetért ezzel a fogalommeghatározással, valamint kifejtette, hogy a gyűlöletbeszéd leggyakoribb formái Szlovákiában a rágalmazás és a gyűlöletkeltés.

A Szlovák Köztársaság Alkotmánya a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban deklarálja, hogy a szólásszabadság és az információs szabadság mindenki számára biztosított. Ezen felül mindenkinek joga van a véleményét szóban, írásban, a sajtóban, képi vagy más módon kifejezni, ezen felül joga van az országhatárokon való tekintet nélkül eszméket és információkat szabadon keresni, elfogadni és terjeszteni. A magyar szabályozással ellentétben a szlovák alkotmány a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása kapcsán csak feljogosító rendelkezéseket tartalmaz, korlátozó és tiltó rendelkezéseket azonban nem. A szlovák alkotmány ezen felül a cenzúra kifejezett

---

¹¹⁶ A Cseh Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának 2008. augusztus 21-i, 21 Cdo 3899/2007. sz. határozata (*usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3899/2007*)

tilalmáról is rendelkezik, valamint rögzíti, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága és az információ felkutatásának és terjesztésének joga törvénnyel csak abban az esetben korlátozható, ha az intézkedés egy demokratikus társadalomban mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges, vagy ha a nemzetbiztonság, a közrend fenntartása, a közegészség és az erkölcs védelme azt indokoltá teszi.

Habár a gyűlöletbeszéd nem került definiálásra, azonban annak két formája, a rágalmazás és gyűlöletkeltés bűncselekménynek minősül. Ezeket a Büntető törvénykönyv 423. és 424., a nemzet, faj és meggyőződés becsmérése, valamint a nemzeti, faji és erkölcsi gyűlöletre való felbujtás nevet viselő szakaszai rögzítik. A szlovák szabályozásban nem létezik külön kibermegfélemlítésre vonatkozó törvényi tényállás, és a kibermegfélemlítés fogalma nem került meghatározásra, sőt, a Btk. sem szabályozza és nem is definiálja sem a „megfélemlítés”, sem az „internetes megfélemlítés” tényállását.

A 2021. július 1-jétől hatályos szlovák Btk. módosítása után új tényállásként került be a törvénykönyvbe a „veszélyes elektronikus zaklatás” törvényi tényállása, amely lényegében a kibermegfélemlítés legsúlyosabb (minősített) eseteit fedi le. A veszélyes elektronikus zaklatás tényállása alapján idetartoznak az internetes zaklatás legsúlyosabb és legveszélyesebb esetei, azaz azok a bűncselekmények, amelyek célja az áldozat életminőségének hosszú távú, szándékos károsítása. Az új rendelkezés értelmében három évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható az, aki elektronikus hírközlési szolgáltatón, számítógépes hálózaton vagy rendszeren keresztül mást szándékosan megaláz, megfélemlít, jogtalanul cselekszik egy másik személy nevében, vagy szándékosan mást tartós módon zaklat. Szintén büntethető az, aki az érintett személy hozzájárulásával megszerzett személyes jellegű beszédről készült kép-, hang- vagy kép- és hangfelvételt jogellenesen nyilvánosságra hoz vagy más személy számára hozzáférhetővé tesz, feltéve, hogy a felvétel alkalmas arra, hogy az érintett személy méltóságát veszélyeztesse vagy jogaiban más súlyos sérelmet okozzon. Amennyiben az elkövető a bűncselekményt konkrét indíttatásból (egyenes szándékkal) vagy védett személy ellen követi el, egytől négy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha az elkövető a bűncselekmény elkövetésével jelentős kárt okoz vagy a bűncselekményt jelentős előny megszerzésének szándékával követi el, vagy az előző 24 hónapban ilyen bűncselekményért már egyszer vagy többször elítélték, két évtől hat évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Szlovákiában a kibermegfélemlítéssel összefüggésben továbbá az alábbi bűncselekmények fordulnak elő a leggyakrabban: veszélyes fenyegetés, veszélyes üldözés, gyermekpornográfia előállítás és terjesztése, gyermekről készült pornográf felvétel birtoklása és gyermekpornográfiai előadásban való részvétel, erkölcsi fejlődés veszélyeztetése, a fiatalok erkölcsi nevelésének veszélyeztetése, zsarolás, kényszerítés, szexuális visszaélés, rágalmazás.

A területet érintő jogszabályok, valamint az egyes tárcák által megalkotott jogszabályok, kormányrendeletek és rendeletek tanulmányozása során megállapítható, hogy azok nem foglalkoznak kifejezetten az iskolai megfélemlítéssel, pusztán jogszabálynak nem minősülő, belső, főként tájékoztató anyagok léteznek. A fentebb már említettek közül kiemelendő a gyermekek és tanulók iskolai és oktatási intézményekben történő megfélemlítésének megelőzéséről és kezeléséről szóló, jogszabálynak nem minősülő 36/2018. számú irányelv, amely szabályozza a gyermekek és tanulók megfélemlítésének alapvető jeleit, formáit és megnyilvánulásait, a megelőző intézkedések lehetőségeit és a tanulók megfélemlítése kezelésének módszereit.

Sem a nemzetközi, sem az uniós, sőt még a nemzeti jogszabályok sem definiálják a munkahelyi megfélemlítés és a munkahelyi kibermegfélemlítés jogi fogalmát. Az ezzel kapcsolatos kutatások és a különböző források az egyéb társadalomtudományok által kidolgozott különböző fogalom meghatározásokon alapulnak, mint például a megfélemlítés és annak egyéb formái.

Szlovákiában számos nonprofit szervezet foglalkozik a kibermegfélemlítés problémájával, melyek különböző weboldalakat működtetnek, amelyek révén az érintettek segítséget kérhetnek.

Az országban továbbra is jelentős probléma, hogy a szlovák jogszabályok nem határozzák meg egyértelműen, hogyan kell kezelni és büntetőeljárás alá vonni a digitális térben elkövetett bűncselekményeket. A kiberbűnözéssel összefüggésben az ügyészség elsősorban a gyermekpornográfia, a zaklatás, a szexuális visszaélés és hasonló bűncselekmények ügyeivel foglalkozik, mivel a hazai jogszabályok nem ismerik a gyermekek elleni internetes visszaélés és kizsákmányolás egyéb formáit, mint például a szextinget vagy a gyűlöletbeszédet. Az internetes műsorszolgáltatók jogi szabályozása jóval enyhébb az engedéllyel rendelkező hagyományos műsorszolgáltatókéhoz képest. A szóban forgó jogszabály nem szabályozza az interneten található valamennyi tartalmat, hatálya csak az interneten keresztül sugárzott tartalmakra és a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatás részét képező tartalmakra terjed ki. A szlovák jogrendszer nem szabályozza külön a közösségimédia-platformokat. Az egyetlen olyan hatályos szabályozás, amely a közösségi média felelőssége szempontjából valamilyen közvetlen vonatkozással bír, az az elektronikus kereskedelemről szóló 22/2004. sz. törvényen alapul, melyet az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv rendelkezéseinek nemzeti jogba való átültetése miatt fogadtak el.

Az Oktatási Minisztérium kiterjedt hálózattal rendelkezik a tanácsadó intézmények és az általuk nyújtott tanácsadási szolgáltatások terén; a gyermek általában jóval azelőtt mutatja a problémás viselkedés első jeleit, hogy a Szociális Munka Osztályán működő szociális segítő szolgálat gondozásába kerülne; a szociális és egészségügyi

szolgáltatások intézményei akkor jönnek segítségül, amikor beavatkozásra van szükség a családban, és általában akkor, amikor az iskola által kezdeményezett átfogó megelőző tevékenységeket kell végrehajtani; az iskola és az iskolai létesítmények gyakran az egyetlen olyan környezet, amelyben a kortársak pozitív hatása szisztematikusan korrigálható, különösen a dezorganizált egyénekekkel szemben.

A hagyományos, megfélemlítéssel kapcsolatos esetek azt mutatják, hogy ha a munkahelyi megfélemlítő magatartás következtében kár keletkezik, az érintett munkavállaló általános munkáltatói kártérítési felelősség intézményén keresztül kártérítést követelhet. A Munka törvénykönyve szerint a munkáltató felel a munkavállalóval szemben a munkavállalónak a munkaköri feladatai ellátása során vagy azzal közvetlen összefüggésben a jogszabályi kötelezettségek megszegésével vagy a jó erkölcsbe ütköző szándékos magatartással okozott károkért. Jogilag nem releváns, hogy a kárt egy másik munkavállaló, a munkáltató nevében eljáró munkavállaló vagy egy harmadik fél okozta.

Irodalomjegyzék

- BEZNOSKOVÁ, P. (2020) 'Obťažovanie a šikana na pracovisku', *Práca, mzdy a odmeňovanie*, 2020/3–4.
- BIELIK, P. (2022) 'Šikana v kybernetickom priestore a jej trestnoprávne dôsledky', *epravo.sk*, 2022 [Online]. Elérhető: <https://www.epravo.sk/top/clanky/sikana-v-kybernetickom-priestore-a-jej-trestnopravne-dsledky-5333.html> (Letöltve: 2022. április 7.)
- BOYTHA, Gy. (2008) 'A gyűlöletbeszéd polgári jogi szankcionálásának alapjogi keretei', *PJK*, 2008/1, 10–20. o.
- DOLOBÁČ, M. (2017) 'Technostres a ochrana duševného zdravia zamestnanca', *Pracovné právo v digitálnej dobe*, 55–64. o.
- ERDŐSOVÁ, A. (2019) 'Nenávistný prejav a status obete z pohľadu rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva', *Správni právo*, 448–460. o.
- HAVRILA, M. (2021) 'Šikana a kyberšikana v škole', *EPI odborné články*, 2021. [Online]. Elérhető: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/sikana-a-kybersikana-v-skole.htm> (Letöltve: 2022. január 15.)
- HULKÓ, G. (2021a) '*The Impact of Digital Platforms and Social Media on Freedom of Expression and Pluralism in Slovakia*', in: Marcin Wielec (ed.): *The impact of digital platforms and social media on freedom of expression and pluralism*, Miskolc-Budapest: Central European Academy.
- HULKÓ, G. (2021b) 'Fake news és social media: szabályozás és közigazgatási intézkedések Szlovákiában', *In Medias Res*, 2021/2, 297–311. o.
- HOLLÁ, K. et al. (2017) *Prevenencia kyberagresie a kyberšikanovania*. Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.
- HRAŠKOVÁ, D. (2015) 'Šikana a kyberšikana v školstve', *EPI odborné články*, 2015. [Online]. Elérhető: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/sikana-a-kybersikana-v-skolstve.htm> (Letöltve: 2021. október 27.)
- IZAKOVIČ, M. (2021) *Stalking – trestný čin nebezpečného prenasledovania* [Online]. Elérhető: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a554-stalking-trestny-cin-nebezpecneho-prenasledovania> (Letöltve: 2021. október 27.)
- KARDOS, T. (2007) 'Resiliencia u detí' in *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie k 60. výročiu založenia Pedagogickej fakulty UK v Bratislave*. Bratislava: Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta, 574–577. o.
- KONDOROSI, F. (2015) 'A véleményszabadság nemzetközi jogi megítélésének paradigma-váltásai', *Acta Humana*, 2015/2, 81–96. o.

- KURUCOVÁ, Z. (2018) 'Informačné a komunikačné technológie zneužívané na kyberšikanovanie (k pojmu a historickým súvislostiam)', *Magister Officiorum*, 2018/1, 37–44. o.
- LALÍK, T. (2016) 'Od strážnych psov k psom štváčom', *Justičná revue*, 2016/68, 1054–1066. o.
- MINČIČOVÁ, M. (2021) 'Kyberšikana pri práci (nielen) v školskom prostredí' in Minčičová, M., Dolobáč, M., Žulová, J. (eds.) *Zamestnanec v digitálnom prostredí*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta. 123–150. o.
- PARTI, K. (2016) 'A megfélemlítés (bullying) szabályozása Magyarországon és külföldön', *In Medias Res*, 5(1), 114–146. o.
- RUŽAROVSKÝ, M. (2021) *Trestný čin nebezpečného elektronického obťažovania* [Online]. Elérhető: <https://www.ak-ruzarovsky.sk/index.php/2021/07/06/trestny-cin-nebezpecneho-elektronickeho-obtazovania/> (Letöltve: 2021. október 27.)
- SKÁCELOVÁ, L. (2003) 'Osobnost, dovednosti a techniky v primární prevenci' in Kalina, K. et al. (eds.) *Drogy a drogové závislosti*. 1. mezioborový přístup, Praha: Úrad vlády České republiky.
- ŠVEC, M. (2019) 'Šikanovanie na pracovisku', *Právo a manažment v zdravotníctve*, 2019/1, 12–17. o.
- VANC, M. (2021) *Trestný čin nebezpečného elektronického obťažovania* [Online]. Elérhető: <https://www.pravnenoviny.sk/trestny-cin-nebezpecneho-elektronickeho-obtazovania> (Letöltve: 2021. október 27.)
- VÝBORNÝ, Š. (2013) *Nenávistný internet verzus právo*. Praha: Wolters Kluwer.
- ZGUT, E., DENKOVA, A., GABRIZOVA, Z., ZBYTNIIEWSKA, K. (2021) *Vajon készen áll a V4 egy kibertámadásra?* [Online]. Elérhető: https://www.politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_read=1&article_id=2290 (Letöltve: 2021. október 23.)
- VÁGNEROVÁ, M. (1994) *Vývojová psychologie I: detství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- VALIHOVÁ, M., SUROVCOVÁ, B. (2018) 'Kyberšikanovanie medzi žiakmi na primárnom stupni vzdelávania a ich sociálna osamelosť', *Školský psychológ/Školní psycholog*, 2018/19, 42–51. o.